

EU reference: Deze publicatie werd gefinancierd door het Europese Unie Rechten, Gelijkheid en Burgerschap Programma (2014 - 2020)

PROJECT REACH OUT

Empowerment van vluchtelingen en migranten met ervaringen van gendergerelateerd geweld

REACH OUT PROJECT

Het REACH OUT¹ project wil vluchtelingen en migranten* die te maken hebben gekregen met gendergerelateerd geweld (GGG) weerbaarder maken en de toegang tot (gezondheids)zorg verbeteren voor alle overlevenden,** ongeacht hun genderidentiteit. MdM België (Antwerpen), MdM Duitsland (München), MdM Nederland (Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Nijmegen) en het Rode Kruis van Servië (Šid) werken samen om dit Europese project uit te voeren met de steun van het Directoraat-Generaal Justitie en Consumentenzaken van de Europese Commissie via het Rechten, Gelijkheid en Burgerschap programma van de Europese Unie (2014-2020). Het project startte in december 2019 en loopt tot oktober 2021.

De doelstellingen van het project zijn: het voorkomen van GGG onder vluchtelingen- en migrantengemeenschappen en het identificeren van overlevenden en mensen die risico lopen op GGG, om hen te voorzien van zorgverlening die aan hun behoeften voldoet. Relevante belanghebbende organisaties worden betrokken via netwerkactiviteiten om de samenwerking te versterken en goede praktijken en protocollen te verbeteren via opleiding. Er worden outreach-activiteiten uitgevoerd om vluchtelingen- en migrantengemeenschappen te informeren over GGG, rechten en beschikbare diensten voor overlevenden. Pleidooiactiviteiten zijn gericht op verschillende belanghebbenden op lokaal en nationaal niveau om te getuigen over de waargenomen situaties, met als doel stereotypen te ontkrachten en sociale verandering te bewerkstelligen.

WAT IS GENDERGERELATEERD GEWELD ?

“Gendergerelateerd geweld (GGG) is een overkoepelende term voor elke schadelijke daad die tegen de wil van een persoon wordt gepleegd en die gebaseerd is op de sociaal toegeschreven verschillen tussen mannen en vrouwen (gender). Het omvat handelingen die fysieke, seksuele of mentale schade veroorzaken, het dreigen met dergelijke daden, dwang en andere vrijheidsberovingen.”²

GGG omvat o.a. (poging tot) verkrachting, seksuele uitbuiting, huiselijk geweld, schadelijke praktijken zoals vrouwelijke genitale verminking (VGV) en discriminatie van personen op grond van hun seksuele oriëntatie of genderidentiteit. GGG is een schending van de mensenrechten en is onaanvaardbaar.

GGG is niet uniek voor een land, cultuur of godsdienst. De oorzaken van GGG liggen in ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen, vastgeroeste gendernormen en patriarchale maatschappelijke structuren.³

Het verzamelen van betrouwbare gegevens over GGG is moeilijk en de cijfers worden vaak onderschat. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) krijgt 1 op 3 vrouwen in de wereld te maken met fysiek en/of seksueel geweld door een partner of seksueel geweld door een niet-partner.⁴ Hoewel de meerderheid van de slachtoffers vrouwen en meisjes zijn, krijgen ook mannen en jongens te maken met GGG.

* Met het oog op de leesbaarheid van deze brochure worden de termen «vluchteling» en «migrant» gebruikt voor vluchtelingen, personen zonder wettig verblijf en verzoekers om internationale bescherming. Het is echter van essentieel belang te erkennen dat migratie-ervaringen niet bepalend zijn voor een individu.

** Met het oog op de leesbaarheid van deze brochure wordt de term 'overlevende' gebruikt in plaats van 'persoon die GGG heeft ervaren'. Het is echter van belang te erkennen dat ervaringen van geweld niet bepalend zijn voor een individu.

RISICOFACTOREN VOOR GGG BIJ VLUCHTELINGEN EN MIGRANTEN

Volgens de Hoge Commissaris voor Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) waren er eind 2020 meer dan 82 miljoen mensen gedwongen op de vlucht ⁵. Daarnaast vluchten de meeste personen naar landen in dezelfde regio. Gegevens van de UNHCR tonen aan dat in 2019, 73% van de vluchtelingen in landen woonden die grenzen aan hun land van herkomst.⁶

GGG kan vóór vertrek, tijdens de doorreis en/of op de bestemming plaatsvinden. Vluchtelingen en migranten lopen een groter risico op seksueel geweld als gevolg van de omstandigheden in hun land van herkomst, gevaarlijke migratieroutes, onzekere verblijfsstatus, gebrek aan correcte informatieverstrekking, beperkte toegang tot ondersteunende diensten, onveilige context in opvangcentra, afhankelijkheid van daders en/of communicatiemoeilijkheden.

GGG kan de reden zijn waarom mensen hun land ontvluchten zoals het onmiddellijke risico van gedwongen huwelijk, VGV of geweld tegen LGBTQIA+ personen. Daarnaast wordt geweld vaak als oorlogswapen gebruikt in conflictgebieden.^{7,8}

De vaak penibele economische situatie in hun land van herkomst maakt mensen kwetsbaarder voor mensenhandelaars. Via netwerken van georganiseerde misdaad belanden vrouwen vaak in situaties van seksuele uitbuiting en worden mannen het slachtoffer van gedwongen arbeid.⁹

Tijdens hun reis naar Europa kunnen vluchtelingen en migranten te maken krijgen met seksueel geweld aan grenzen en controleposten, tijdens willekeurige aanhoudingen, ontvoeringen en gevangenschap.¹⁰

Ten slotte zijn mensen in het land van bestemming niet altijd veilig door de structurering van opvangcentra of het ontbreken van een legale status. Uit onderzoek is gebleken dat in België en Nederland meer dan de helft van de vluchtelingen, verzoekers om internationale bescherming of personen zonder wettig verblijf, sinds hun aankomst in Europa te maken hebben gekregen met seksueel geweld.¹¹

DREMPELS VOOR HET VINDEN VAN HULP

GGG heeft ernstige gevolgen op vele gebieden van iemands leven: geestelijke en lichamelijke gezondheid, relaties, gezinsleven, onderwijs, het zoeken naar werk,...

Vluchtelingen en migranten ervaren veel drempels in het vinden van hulp waardoor ze zelden tot nooit melding maken van het geweld dat ze hebben ervaren. Voorbeelden van zulke drempels zijn schuldgevoelens en/of schaamte, communicatiemoeilijkheden en socio-culturele verschillen, angst om gestigmatiseerd te worden en/of familie-eer te verliezen, angst voor represailles na het bekendmaken van de feiten, afhankelijkheid van de dader(s) of het hebben van andere prioriteiten zoals ingewikkelde immigratieprocedures. Overlevenden worden vaak niet geïnformeerd over hun rechten en/of contactpunten waar zij hulp kunnen krijgen. Daarnaast zijn niet alle zorgverleners en -instellingen in de mogelijkheid om taalbemiddeling aan te bieden. Dit beïnvloedt de kwaliteit van de zorgverlening, alsook de toegang ertoe. Ook eerdere ervaringen in het land van herkomst en / of tijdens de doorreis kunnen overlevenden ervan weerhouden om zorginstellingen te benaderen.

Hoewel gespecialiseerde zorg- en ondersteuningsdiensten beschikbaar zijn, beschikken niet alle hulpverleners over voldoende interculturele competenties, en stellen zich soms onaangepast op ten aanzien van ervaringen van overlevenden. Sociale dienstverleners, gezondheidswerkers, tolken of interculturele bemiddelaars en politieagenten kunnen hierbij extra schade berokkenen aan overlevenden van GBV, wat secundaire victimisatie wordt genoemd.

VERBETEREN VAN TOEGANG TOT ZORG VOOR OVERLEVENDEN VAN GGG

Nationale gezondheidsdiensten kunnen samenwerken met overlevenden van GGG om aan hun zorgbehoefte te voldoen. Het is daarom belangrijk dat overlevenden toegang hebben tot gezondheidszorg van zodra zij in Europa aankomen.

Dokters van de Wereld (MdM) zijn voorvechters van het universele recht op gezondheid, met de nadruk op toegang tot gezondheidszorg voor diegenen die belemmeringen ondervinden of uitgesloten zijn van het reguliere gezondheidssysteem. Met het REACH OUT-project zet MdM een stap om ervoor te zorgen dat vluchtelingen en migranten die GGG hebben ervaren, hun rechten kennen en de steun krijgen die zij nodig hebben en waar zij recht op hebben

REACH OUT ACTIVITEITEN IN BELGIË

- Interviews met medewerkers van organisaties die regelmatig in contact komen met vluchtelingen en migranten of deskundig zijn op het gebied van GGG, met als doel de medewerkers en hun functionarissen te leren kennen en behoeften vast te stellen met betrekking tot de zorg voor overlevenden van GGG met een onzekere verblijfsstatus.
- Coördinatiebijeenkomsten om de coördinatie tussen belanghebbenden verder te versterken, uitdagingen te bespreken en te brainstormen over hoe de zorg voor overlevenden van GGG onder vluchtelingen en migranten kan worden verbeterd.
- Trainingssessies voor professionals die met vluchtelingen en migranten werken (d.w.z. medisch personeel, maatschappelijk assistenten, psychologen, opvangmedewerkers, politieagenten, vrijwilligers,...), culturele bemiddelaars en vertalers over het identificeren, ondersteunen en doorverwijzen van overlevenden van GGG.
- Presentatie aan gezondheidswerkers, legale gemeenschappen en maatschappelijke organisaties van de problemen waarmee vluchtelingen en migranten worden geconfronteerd bij de toegang tot zorg.
- Ontwikkeling van stroomschema's en identificatie-instrumenten om overlevenden van GGG onder vluchtelingen en migranten te identificeren, te ondersteunen en door te verwijzen.
- Pleidooi om GGG tegen vluchtelingen en migranten op de agenda te zetten.

Box met voetnoten

- 1 REActing to sexual and gender-based violence against migrants and refugees through Coordinated Help, Advocacy and OUTreach actions
- 2 Inter-Agency Standing Committee (2015). Guidelines for integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action. Reducing risk, promoting resilience and aiding recovery.
- 3 Pandeia, A., Grzemny, D., Keen, D. (2019)/ GENDER MATTERS. A manual on addressing gender-based violence affecting young people. Council of Europe. 17 – 52.
- 4 United Nations (2020). The World's Women 2020: Trends and Statistics. Department Economic and Social Affairs. Available from: <https://www.un.org/en/desa/world%E2%80%99s-women-2020>
- 5 UNHCR (2021). Cijfers over vluchtelingen. Available from <https://www.unhcr.org/be/nl/over-ons/cijfers-over-vluchtelingen>
- 6 UNHCR (2019). GLOBAL TRENDS. Forced displacement in 2019. Available from: <https://www.unhcr.org/be/wp-content/uploads/sites/46/2020/07/Global-Trends-Report-2019.pdf>
- 7 Unicef (2020). Female genital mutilation. Available from: <https://www.unicef.org/protection/female-genital-mutilation>
- 8 Amnesty International (2021). LGBTI rights. Available from: <https://www.amnesty.org/en/what-we-do/discrimination/lgbt-rights/>
- 9 United Nations. Human trafficking. Office on Drugs and Crime. Available from: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/human-trafficking.html>
- 10 Women's Refugee Commission (2019). "More than one million pains": Sexual violence against men and boys on the central Mediterranean Route to Italy.
- 11 De Schrijver, L., Vander Beken T., Krahe, B., Keygnaert, I. (2018). Prevalence of Sexual Violence in Migrants, Applicants for International Protection, and Refugees in Europe: A Critical Interpretive Synthesis of the Evidence. Int J Environ Res Public Health. 15(9).

COLOFON BROCHURE REACH OUT

Dokters van de Wereld

Kruidtuinstraat 75

1210 Brussel

Tel: +32 (0) 2 225 43 00

E-mail: info@doktersvandewereld.be

Donatie: BE26 0000 0000 2929

JUNI 2021

Tekst en bewerking: Bénédicte Rosier, Jade Bollansée en Murielle Coiret

Illustraties: CANVA

Design: OPQRSTU Graphic Design

Webpagina REACH OUT: <https://doktersvandewereld.be/reachout>

De inhoud van deze publicatie geeft de mening van de auteurs weer en houdt uitsluitend hun verantwoordelijkheid in. De Europese Commissie is niet verantwoordelijk voor de informatie in dit document en het gebruik dat ervan wordt gemaakt.

HEB JE HULP NODIG?

Als iemand met (vroegere of huidige) GGG-ervaringen naar u toekomt, luister dan naar de persoon en herinner de persoon eraan dat GGG niet diens schuld is en dat er hulp beschikbaar is. Leg uit dat er contactpunten zijn die de persoon kunnen adviseren en ondersteunen. Indien de persoon dit wenst, kunt u een afspraak maken bij een hulpdienst en de persoon – indien gewenst – vergezellen naar de eerste afspraak. Onderstaande organisaties bieden gratis en vertrouwelijke hulpverlening aan:

ONDERNEEM GEEN ENKELE STAP ZONDER DE TOESTEMMING VAN DE PERSOON, TENZIJ IN GEVAL VAN ONMIDDELIJK GEVAAR (BEL 112).

- **ZORGCENTRUM NA SEKSUEEL GEWELD** biedt medische en psychologische zorg, forensisch onderzoek, de mogelijkheid om een klacht in te dienen en nazorg aan overlevenden die in de afgelopen 7 dagen seksueel geweld hebben meegemaakt. Vond het geweld meer dan 7 dagen geleden plaats, neem dan contact op met de zorgcentra om te kijken wat zij kunnen doen. Meer info op www.seksueelgeweld.be.
- **SLACHTOFFERHULP (CAW Antwerpen)** biedt ondersteuning aan overlevenden van alle strafbare feiten (seksueel geweld > 1 maand geleden, partnergeweld, stalking, diefstal, etc.), rampen en verkeersongevallen met gewonden, alsook aan hun familie en getuigen. Tel: 03 328 20 30 op ma, woe, do en vrij (9u – 12u30) – di (13u – 16u).
- **HULPLIJN 1712** helpt burgers bij elke vraag over geweld door te luisteren, informatie en advies te geven of door te verwijzen voor verdere hulp. Het telefoongesprek is gratis en uw gesprek komt niet op uw telefoonrekening. Deze dienst is beschikbaar in het Engels en het Nederlands. Tel: 1712 op ma – vrij (9u – 18u). Mail: Ga naar 1712.be/mail (24/7). Chat: Ga naar 1712.be/chat op ma – do (13u – 20u).
- Geeft de persoon aan vrouwelijke genitale verminking (vrouwenbesnijdenis), partnergeweld, gedwongen huwelijk of een andere vorm van geweld te hebben ervaren of nog steeds ervaart? Geeft de persoon aan op zoek te zijn naar een antwoord op de situatie? Op WWW.WE-ACCESS.EU kan de persoon een geschreven of gesproken boodschap achterlaten in diens moedertaal. Daarna zal zo snel mogelijk contact met de persoon worden opgenomen om de situatie te bespreken en een oplossing te vinden.
- **PAYOKE VZW** biedt ondersteuning aan overlevenden van mensenhandel op verschillende vlakken: juridisch, administratief, huisvesting en psychosociaal. Indien de persoon dit wenst, kan contact worden opgenomen met Payoke vzw. Tel: 03 201 16 90 op ma, di, woe en do (9u – 17u) en vrij (9u – 15u)
- **KRUISPUNTEN ANTWERPEN** biedt eerste hulp bij psychische en sociale problemen. Raadpleeg <https://kruispunten.be> om na te gaan welk kantoor het dichtstbij is, de openingsuren en hoe u een afspraak kunt maken.

EU reference: Deze publicatie werd gefinancierd door het Europese Unie Rechten, Gelijkheid en Burgerschap Programma (2014 – 2020)

